

Strandskyddsinventering sjöar 2010

Leksands kommun september 2010

Leksand 28 september 2010

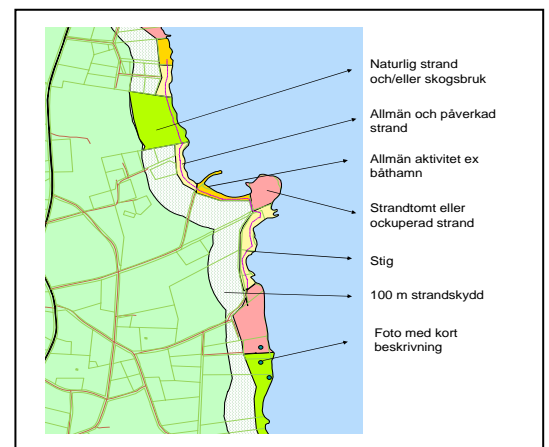
Strandskyddsinventering i sjöar

Bakgrund

Plankommittén har på sammanträdet 2008-05-12 föreslagit att SAMBA tillsammans med miljökontoret tar fram inventeringsunderlag och områdesavgränsning som kan utgöra underlag till fortsatt diskussion om strandskyddet. Hösten 2008 gjordes en översiktlig inventering över stora delar av kommunens stränder i Siljan samt ett mindre område i Österdalälven. Se sammanställningen daterad 26 februari 2010.

Översiktlig strandinventering i sjöar

För att få en vidare överblick över några av de mest populära sjöarna i Leksands kommun gjordes år 2010 fr.o.m. juli t.o.m. september en översiktlig inventering över stränderna i Opplimen, Brossen, Insjön, Styrsjön, Molnbyggen, Djursjön och Ejen. Utefter stränderna finns ett tusental punkter med fotografier och en kort beskrivning av strandens karaktär samt eventuella strandnära byggnader. Däremellan finns alltså inga bryggor eller byggnader vid inventeringstillfället. Kartorna med punkterna finns inlagda på ArcView, GIS. För att lättare kunna få en överblick över strändernas karaktär, var allmänheten har tillträde och var naturliga stränder finns kvar, har områdena delats in 4 färger.

Rött visar stränder som inte är eller känns tillgängliga för allmänheten. **Gult, ljusgult och grönt** visar stränder som är tillgängliga för allmänheten men med olika grader av påverkan. **Gult** är påverkad strand med allmän aktivitet som exempelvis camping, båthamn, båthusområde och badstrand. **Ljusgult** är något eller delvis påverkad strand. Exempelvis nära väg, röjt, hage, brygga och båthus. **Grönt** är naturlig strand med eller utan höga naturvärden alternativt skogsbruk. Stigar och vandringsleder finns markerade som **prickar**. 100 m strandskydd markeras som ett **småprickigt skikt**. De färgade områdena är ofta begränsade i strandskyddsområdet av tomtmarker, jordbruksmarker eller av vägar. Platsen för ett foto med kort beskrivning markeras som en **punkt**.

Sjöar rött

Stränder som är otillgängliga för allmänheten är belägna där tomtmarkerna sträcker sig ända ner till stranden samt lite här och var där somliga boende har ockuperat stranden utan att äga den. Strandområdena är oftast påverkade mer eller mindre av röjningar, grävningar, stenpirer, utfyllningar och gräsmattor. På privata eller ockuperade stränder kan man hitta grillplatser, badtunnor, trädgårdsmöbler, gärdesgårdar, båtar, bryggor, bastubyggnader, eldkojor och andra byggnader.

Sjöar gult

Stränderna är tillgängliga för allmänheten, men påverkade och omgjorda till campingplatser, badstränder, båthamnar och båthusområden.

Sjöar ljusgult

Stränderna är tillgängliga för allmänheten och är något eller delvis påverkade på olika sätt. Dessa områden är oftast gallrade och röjda och där kan man finna vägar, stigar, bryggor, badplatser, båtplatser, stenpirer och gräsmattor. Idag finns många strandområden som tidigare har röjts, men som nu är svårframkomliga eftersom sly och vass har övertagit.

Sjöar grönt

Naturliga strandområden med eller utan höga naturvärden finns i alla sjöar. Stränderna domineras av sten med en del starr och vass. Andra typer är sandstränder och klippvallar. I strandkanten finns ofta pors, sälg- och albuskar. Buskskiktet övergår oftast i barrskog med lövinslag. Tall dominerar men där finns även gran, en och de vanligaste lövträden björk, al, asp och sälg. Områden med höga naturvärden är öar, uddar, våtmarker, bäckar, åar och stränder med gamla grova träd. På enstaka ställen finns skyddsvärda skogsområden s.k. nyckelbiotoper. Runt sjöarna i skogslandskapet dominerar intensivt skogsbruk.

Insjön

Rönnäsån

Beskrivning av sjöarna

Sjöarna Opplimen, Insjön och Styrsjön kan kallas ”tätortsnära sjöar i odlingslandskapet”. Runt dessa sjöar bor de flesta permanent. De tätortsnära sjöarna bör eftersträva en attraktiv trivsamt miljö för förbipasserande, boende och nyinflyttade. Stränderna bör hållas fria från sly och lämpliga passager, inte allt för långt ifrån stranden, bör finnas som främjar friluftslivet för de boende. Tillgång till gemensamma båtplatser och badstränder skall finnas för alla boende runt sjön.

Molnbyggen, Brossen, Djursjön och Ejen är belägna längre ifrån tätorten och kan kallas ”sjöar i skogslandskapet”. Runt dessa sjöar dominerar intensivt skogsbruk och där finns nästan bara sommarstugor. Det finns två typer av sommarstugor. De små enkla stugorna som ”smälter in” i skogen med en mindre brygga och de större stugorna med gräsmattor, rabatter, rejäla bryggor och omgjorda stränder (bilder nedan). Man tar sig inte gärna förbi den senare stranden utan en passage. Dessa typer av sommarstugor bör koncentreras till ett eller två områden runt en sjö. Runt de små enkla sommarstugorna är tomtgränserna ofta otydliga och man kan ofta passera utan besvär. I varje sjö bör det finnas större områden som är helt fria från bostäder och bryggor.

Nedan följer en sammanfattning av varje sjö.

BROSSEN

Brossen har karaktären av en "sjö i skogslandskap" med blockstenstränder. Kommungränsen följer ån i öster och skär mitt igenom sjön (bild ovan). I sjön finns inga öar men en stor udde, Korpudden, med en fin vik med myrmark (bilder nedan). På Korpudden finns områden med gammal skyddsvärd granskog och där finns ovanligt många myrstackar. På udden finns enstaka enkla sommarstugor och ytterligare bebyggelse bör undvikas där. I sydöstra delen av sjön finns två områden med skyddsvärd gammal granskog. Brossen rinner ut i södra delen och regleras med dammluckor.

Tillgängligheten till stränderna vid Brossen anses stor. En väg följer hela östra sidan av Brossen och man kan ta sig fram längs västra sidan av sjön utefter stigar och lätt terräng. Där vägen går längs med strandkanten är stranden på vissa sträckor röjd och man har en fin utsikt över sjön. Där emellan finns täta vägggar av buskage eller skog (bilder nedan). Längs vägen utmed sjön ligger de flesta fastigheter ovanför vägen till följd av att marken mellan sjön och vägen oftast hålls öppen med avverkningar och röjningar (bilder nedan från stranden resp. från vägen). En skoterled korsar sjön utefter kommungränsen.

Utvecklingsmöjligheter av fler tomtmarker bör koncentreras längs den raka vägen och då ovanför vägen.

På tre ställen längs stranden finns fornlämningar i form av boplatser från stenåldern.

OPPLIMEN

Opplimen har karaktären av en ”sjö i odlingslandskap”. I sjön finns inga öar och uddar. Sjön är liten och runt stränderna växer mycket starr, säv och vass. Riksväg 70 följer stranden längs västra sidan av sjön. Opplimen rinner ut i Bodlindor och regleras där delvis med bräddor. Där står ett litet dammhus. Ett odlingslandskap sträcker sig från Sjugare i en sluttning ner mot sjön och ger en vacker utsikt från byn (bild ovan). I Bodlindor börjar åkrarna växa igen. I sjöns sydöstra del finns ett fint våtmarksområde med bäver och grov gammal granskog. Skogs-området bör sparas som orört för framtiden.

Tillgängligheten till Opplimens stränder är ganska stora och sjön lämpar sig mycket bra att promenera runt även om strandtomterna saknar passager. Man kan följa vägar, stigar och spångad vandringsled med broar runt hela sjön (bilder nedan). Bron och spångerna i våtmarksområdet i sydöstra delen behöver lagas på flera ställen. Flera informationsskyltar är uppsatta längs leden. I Bodlindor finns en allmän badplats med en flytbrygga en bit från stranden. Skoterleder korsar sjön i alla väderstreck.

På stränderna finns ett 10-tal bryggor varav de flesta är flytbryggor och endast ett båthus/bod (bilder nedan). Några båtar ligger bara uppdragna i strandkanterna.

Utvecklingsmöjligheter finns i Bodlindor där några planlagda tomter är obebyggda. Utsikten över Opplimen från riksväg 70 skulle kunna förbättras betydligt om strandområdet mellan sjön och vägen röjdes mer (bilder på igenväxt strand resp röjd strand nedan). Vattennivån är för hög tycker en av markägarna runt sjön.

Vid Opplimen ligger Karlfeldtsgården och Lindgården – DHR´s kursgård. I sjön och på stränderna har fornminnen hittats i form av pilspets, harpunspets och vägmarkering.

INSJÖN

Insjön har karaktären av ”sjö i odlingslandskap”. I sjön finns en stor ö, naturreservatet Prästön (bild ovan), och många näs, uddar och vikar. Sjön är långgrund och runt stränderna växer rikligt med starr och vass. Klipphällar finns på Brennäs udde och längs stränderna i sjöns östra del. Rönnäsån rinner ut i norra Insjön och där finns öring och eventuellt utter. Vattenståndet i Insjön varierar kraftigt under året. Strandkanterna är på flera ställen förbuskade men en del röjningar har gjorts för att förbättra utsikt och framkomlighet. I Östra Rönnäs, på Sunknäsudden och vid Skatuudden finns hagar längs stränderna (bild nedan). Prästön, Millnäset och Hundhagen är skyddade som naturreservat. Många grova gamla tallar står utspridda runt Insjöns stränder, en del är mycket stora och kraftiga.

Tillgängligheten till Insjöns stränder, förutom naturreservaten, anses liten. Stränderna är privata eller svårframkomliga. Vandringsleder finns i naturreservatet och Dragsängarna. En kortare stig finns till sommarstugor i Östra Insjön. I övrigt saknas stigar och vandringsleder längs stränderna i Insjön. Längs vägen i östra delen ligger en fin rastplats med sittgrupper (bild nedan). I Åhlbyn och i Rönnäs finns två stora allmänna badstränder med båthamnar (bild nedan). I båthamnen i Rönnäs ligger båtarna uppdragna i strandkanterna. I Västra Rönnäs finns en båthamn med 4 kyrkbåthus och där ligger småbåtarna uppdragna i strandkanterna.

Antalet båthus på stränderna är relativt få. Där finns många rejäla permanenta träbryggor, 4 slobodas och 2 badtunnor. Utfyllnader av stranden med sten och gräsmattor är vanligt (bilder nedan). Två intilliggande strandtomter i Sundknäsudden har fyllt ut tonvis med sten till långa stenpiper (bild nedan). Eftersom stränderna är långgrunda har många kanaler grävts för att komma ut med båtarna.

Stränderna runt Insjön tenderar på många ställen att växa igen. Rövningar och ökat betetryck behövs för att öka framkomligheten och trivseln samt för att förbättra utsikten. Klippställningar som inte är så vanligt i Leksand borde inte få byggas in av bryggor (bilder nedan). Två till synes permanent uppställda husvagnar bör tas bort från stränderna (bilder nedan).

På stränderna finns några fornminnen utspridda i form av blästbrukslämningar, hamnanläggningar och gränsmarkeringar.

STYRSJÖN

Styr sjön har karkaktären av en ”sjö i odlingslandskap”. I sjön finns inga öar men några få uddar, varav två med klipphällar. Sjön är grund och runt stränderna växer rikligt med vass. Styr sjön rinner ut strax söder om badplatsen där dammluckor reglerar utflödet. Strax öster om Styr sjöbo sträcker sig ett mindre odlingslandskap ner till sjön. Även i Styr sjöbo ligger några åkrar mellan byvägen och stranden. I Åkersbodarna har stora delar av det öppna landskapet växt igen med lövskog. Västra delen av sjön är obebyggd och består av skogsmarker med intensivt skogsbruk. Idag sträcker sig ungskog ända ner till stranden. Området bör sparas som obebyggt område. Längs stranden i östra Styr sjöbo står en grupp gamla och mycket grova tallar (bild nedan). Ett lövskogsområde söder om badplatsen är klassat som nyckelbiotop.

Tillgängligheten till Styr sjöns stränder kan betraktas som liten. Sjön lämpar sig inte att promenera runt då ca hälften av sjöns stränder är privata och utan passage - norra delen och sydöstra delen. Man kan följa vägar runt stora delar av sjön men dessa ger ingen strandkänsla då de ofta ligger långt från stranden. Det finns en stor fin allmän badplats med långgrund sandstrand mellan Heden och Åkersbodarna (bild nedan). Från badplatsen går en stig längs stranden fram till Styr sjöbo. Där är strandområdet mycket förbuskat (bild nedan). En skoterled från Molnbyggen utgår från Styr sjöns sydligaste punkt över till Heden.

På stränderna hittades enstaka båthus, ett lusthus och en eldkoja. Det finns många bryggor runt Styr sjön. De flesta bryggorna är små men där finns enstaka rejäla och långa bryggor (bilder nedan). Vid en fastighet finns ett flytande hus/bastu (bild nedan).

Möjligheter till utveckling finns i Åkersbodarna där det igenväxta landskapet skulle kunna öppnas upp rejält för att öka attraktionen till byn, ge finare utsikt från Järnavägen och eventuellt ge plats för bebyggelse.

I Styrjöbo och strax öster om byn finns fornlämningar i form av rester av boplatser från stenåldern, bronsåldern och järnåldern.

EJEN

Ejen har karaktären av ”sjö i skogslandskap med vildmarkskänsla”. I sjön finns flera näs, uddar, vikar och öar. Stränderna består av blockstenar och på enstaka ställen finns klipphöllar. I skogarna runt om Ejen bedrivs intensivt skogsbruk. Längs stränderna står många gamla klibbalar bevarade och i flera områden hittas grova gamla tallar. I norra delen finns några skyddsvärda granskogar som är klassade som nyckelbiotoper av skogsvårdsstyrelsen. På några öar häckar fiskgjusar. Ejen rinner ut i norr reglerad av stora dammluckor.

Tillgängligheten till Ejens stränder är relativt stor. Järnavägen passerar intill utloppet i norr. Där finns en mindre parkering och en handikappbrygga. Enstaka stigar leder från vägar fram till några sommarstugor. I övrigt saknas stigar och vandringsleder runt Ejen. I vikar och å-utlopp breder våtmarksområden ut sig vilket kan göra det svårt att ta sig fram runt hela sjön på egen hand. På den sydligaste ön finns en slobod. I nordostliga delen av sjön passerar en skoterled. Längs hela sydost sidan av sjön löper en väg och där är också bebyggelsen koncentrerad. Strandtomterna saknar passager (bilder nedan).

Nästan alla markägare runt Ejen har en brygga och då ofta en rejäl sådan. Och med stenpirer och utfyllnader blir strändernas karaktärer förändrade (bilder nedan). Skillnaden är stor mellan sommarstugorna på västra sidan av sjön och stugorna längs vägen i öster. Stugorna i västra delen är små, enkla och smälter in i skogsmarkerna medan sommarstugorna på västra sidan liknar mer villaområde med gräsmattor och rabatter. På många tomter finns där också ett båthus. På stränderna finns enstaka slobodar och bastubyggnader. En varg och/eller lodjursfälla påträffades vid den sydöstra stranden.

Utökad bebyggelse bör koncentreras till det redan bebyggda området i sydöstra delen av sjön.

Fornminnen finns runt Ejen i form av boplatster från stenåldern och blästbrukslämningar från järnåldern.

DJURSJÖN

Djursjön har karaktären av en ”sjö i skogslandskap” med blockstenstränder. I skogarna runt om bedrivs intensivt skogsbruk. Byn Skålhol ligger i östra delen och ett expanderande sommarstugområde finns i nordvästra delen. I Djursjön finns 3 öar, många näs, uddar och vikar. Två öar är bebyggda med hus, uthus och bryggor (bild nedan). Sjön rinner ut i Skålhol där det finns en lång mur och dammluckor. Inga speciella naturvärden har hittats runt sjön. Stora delar av Orrnäset är obebyggt och bör bevaras som obebyggt område liksom Femviken. I norra Femviken ligger en nyckelbiotop med skyddsvärd gammal senvuxen granskog.

Tillgängligheten till Djursjöns stränder anses stor. I sommarstugområdet i nordväst går en vandringsled utefter hela stranden och ger allmänheten direkt tillträde till stranden (bilder nedan). En bilväg går längs hela sjöns västsida. Det går att vandra runt sjön längs vägar, broar och vandringsleder där vandringslederna bara delvis följer stränderna. En stig leder från byn Skålhol till Femviksudden förbi utspridda små sommarstugor. I byn Skålhol finns en mindre båthamn. En skoterled korsar norra delen av sjön.

På stränderna finns enstaka båthus utspridda samt 4 slogbodar och några badtunnor. Antalet bryggor är många och dom är stora och ofta byggda som altaner med räcken och trädgårdsmöbler (bilder nedan).

Längs vägen utmed Djursjön ligger många fastigheter ovanför vägen till följd av att marken mellan sjön och vägen oftast föredras öppen eller med en smal remsa röjd för utsikt. På flera strandnära tomtmarker pågår nybyggen i västra och norra delen (bilder nedan).

Utvecklingsmöjligheter för sommarbostäder finns främst i Täppstaden.

En trefaldighetskälla finns strax väster om Skålhol och en gammal stockbåt har hittats i sjön.

MOLNBYGGEN

Molnbyggen har karaktären av en "sjö i skogslandskap" med blockstenstränder där vass växer runt stora delar av sjön. I sjön finns några få uddar men inga öar. Sjön rinner ut i Rältån i södra delen och regleras av några brädor. Över utloppet står ett litet gammalt timmerhus (bild ovan). I den gamla byn Kråkbodarna sträcker sig ett öppet landskap med åkrar ända ner till stranden och ger en vacker utsikt ner över Molnbyggen. Stora delar av åkrarna betas idag av hästar. Vid den norra delen sjön passerar Järnavägen nära stranden och där finns en väl besökt rastplats med en sittgrupp. Övriga delar av sjöns stränder består av skogsmarker med tomtmarker jämnt utspridda runt sjön. I östra delen finns ett område med storblockig strand med tallskog utan bebyggelse (bild nedan). Där går en stig längs stranden. Området bör sparas som obebyggt. Strax norr där om finns branta klipphällar (bild nedan). Enstaka gamla klubbalar står i strandkanten i södra delen av sjön. Andra naturvärden är en del gamla grova tallar utspridda längs stränderna.

Tillgängligheten till Molnbyggens stränder kan betraktas som liten. Alla tomtmarker saknar passerer utom i det nyplanerade tomtområdet Mörkängena. Sjön lämpar sig inte att promenera runt. Man kan följa grusvägar runt stora delar av sjön men dessa ger ingen strandkänsla då de ofta ligger långt från stranden. I Kråkbodarna finns en badstrand som nyttjas av byborna och en flytbrygga med båtplatser.

Norr om Kråkbodarna utgår en skoterled över sjön samt mellan dess nordligaste och sydligaste punkter.

På Molnbyggens stränder finns ett fåtal båthus, 2 lusthus, 3 slobodar och en eldkoja. De flesta strandtomterna har en brygga, ofta flytbrygga eller mindre träbrygga (bilder nedan). Ett hopptorn på flytbrygga ligger i sjön, tillhörande Molnbyggen Strand. Kråkbodarnas bybor reser till midsommar en majstång på en liten flotte i sjön.

I norra delen ligger Molnbyggen Strand, ett hotell och/eller kursgård, med en stor rund byggnad intill stranden som tidigare var en dansbana (bild nedan).

En fastighet (Övermo 13:20) i södra delen, Hävsvik, bör granskas. Fastigheten uppfattas som stökig med slobod, timmerstommar, bryggor, stor flytbrygga/båt och trappor vid stranden (bild nedan).

Möjligheter till utveckling finns främst i Backsvedarna och i Mörkängena där flera tomter är obebyggda. Även Molnbyggen Strand skulle kunna utvecklas ytterligare som hotell och kursgård. Rastplatsen är i behov av skötsel i form av röjningar och skräpplockning för att ge ökad utsikt och trivsel. Den ska vara välkommande för bilister från den västra infarten till kommunen.

Flera fornminnen finns runt Molnbyggen i form av gravstensrester, stensättningar, rester av boplats och blästbrukslämningar.

Förslag på en strandplan för stränder i sjöar (samma som för Siljan)

Röda områden

1. Strandtomter utan passager nybildas inte.
2. Strändernas utbredning kan minskas om de ockuperade stränder åtgärdas och görs tillgängliga för allmänheten. Detta kräver då en del arbete dels av och kommunen och av ockupanten. En översyn bör göras med jämna mellanrum.
3. Skapa stigar och vandringsleder där det är möjligt.
4. Informera om lagliga och olagliga förändringar av stranden.

Gula områden

1. Utveckla befintliga båthamnar, båthusområden, badstränder och camping istället för att flera enskilda bildas.
2. Planera nya platser vid utökade bostadsområden, LIS. I detaljplanen kan kommunen upphäva strandskyddet i sådana områden. Vid varje sådant beslut ska en fri passage lämnas för allmänheten.

Ljusbåda områden

1. Gemensamma skötselplaner för att öka attraktionen och tillgängligheten. Stimulera och uppmuntra bysamfälligheter och markägare att sköta stranden och ev. söka EU-bidrag.
2. Hänvisa bryggor, båthus och båtplatser till samlade, för området, naturliga platser.
3. Vid byggnationer av bryggor eftersträva en funktion. Rekommendera flytbryggor.
4. Informera om allemansrätten, nyttjanderätt av bryggor på allmän strand samt lagliga och olagliga åtgärder, ex grävningar.
5. Underhålla befintliga stigar och vandringsleder samt skapa nya.

Gröna områden

1. Sparas för att markera naturliga bygränser.
2. Sparas för framtiden för att med tiden utveckla höga värden för turism, friluftslivet, växt- och djurlivet.
3. Sparas som viktig funktion – biologiskt filter och spridningskorridor för arter.
4. Skapa stigar och vandringsleder vid behov.